

того, що немає – «нас»? – питає лірична героїня вірша «Не спиш... Який кумедний збіг...» і далі стверджує: – «Я є. Люблю. І тим багата» [1, с. 126]. Любов, навіть без взаємності, сповнює героїню сили. У протиставленні «МИ» – «Я» перемагає особистість: «Без жодного «якби», «або», / Без майбуття, мети і мрії / Живу. Співаю. І любов, / Мов дитинча, під серцем грию» [1, с. 126].

Отже, відображення мотиву чекання у ліриці М. Брацило має такі характерні особливості: оптимізм (впевнена віра та надія на зустріч), самоцінність особистості жінки та сильна жіноча позиція.

Література

1. Брацило М. Шовкова держава : лірика. Київ : Наш формат, 2014. 336 с.
2. Брацило М. Я зроду тут живу... : рання лірика, спогади сучасників. Запоріжжя : Дике поле, 2018. 248 с.
3. Добринчук О. Сучасний погляд на міфологічну Пенелопу (на матеріалі п'єси А. Б. Вальєхо «Вона ткала свої мрії»). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологічна.* 2011. Вип. 20. С. 346–352.
4. Стадніченко О. У свічаді слова: література, письменник, час: збірник статей. Запоріжжя : Дике поле, 2017. 182 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-262-6-27>

Г. ОНУФРІЄНКО
*Національний університет
«Запорізька політехніка»*

МОВНО-КОГНІТИВНІ ТА КОМУНІКАТИВНО- РИТОРИЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТЕКСТУ ЯК ТРАНСЛЯТОРА РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОДУКТИВНОЇ НАУКОВОЇ ТВОРЧОСТІ

Сучасна комунікація на всіх локаціях і в усіх жанрових форматах наукового дискурсу (НД) як гетерогенного поняття найскладнішої продуктивної інтелектуальної діяльності індивіда/професійного колективу в соціумі відбувається у світовому просторі в умовах

активізації процесів глобалізації завдяки масштабній та інтенсивній інформатизації. Це мотивує вітчизняних і зарубіжних дослідників щонайбільше фокусувати наукову увагу на складній проблематиці, яка перебуває на перетині когнітивного, мовного й риторичного вимірів [2].

Науковий інтерес до аналізу текстів у цих вимірах набував і різної мотивації, і різних стратегій пошуку, і різних цілей та різних масштабів у різних групах слов'янських мов індоєвропейської мовної сім'ї.

Серед сучасних найбільш відомих зарубіжних дослідників різних аспектів тексту в різних стилях мови – О. Зарецька, М. Гош, В. Маслова, О. Мат'яш, Л. Мільнер, В. Шаховський, Т. Baker, В. Busse, А. Chesteman, М. Garner, М. Holyday, А. Stibbe та інші. Особливості тексту в контексті сучасної національно маркованої комунікативної парадигми системно досліджують в Україні такі університетські науковці, як Ф. Бацевич, В. Паращук, З. Партико, В. Пасинок, Г. Сагач, О. Семенюк, О. Яшенкова та ін. Український науковий текст в різних галузях системно аналізують на всіх діяхронії та синхронії у своїх різножанрових працях мовознавці Н. Зелінська, А. Коваль, Ж. Колоїз, Н. Непийвода, Г. Онуфрієнко, П. Селігей, О. Семеног та інші.

У текстах як вищій в НД комунікативній одиниці, які є цілісними й структурованими когнітивно-комунікативними утвореннями та характеризуються структурно-семантичною, композиційно-стилістичною і функційною єдністю та набором константних текстових категорій (інформативність, корельована з термінованістю поняттєвість, доцільність, комунікативна повноцінність, когерентність, завершеність, цілісність, інтертекстуальність) в межах локації НД, подається автором/авторським колективом різноманітній діапазон операцій з вербальним інформуванням та самою інформацією як інструментом мовної комунікації.

Транслюючи адресатові інформацію, автори наукових текстів мають підтверджувати пріоритетність мовно-когнітивного (новизна наукової інформації де-факто, обґрунтованість стратегії презентації сутності понять і відповідних термінів, у тому числі термінів-неонімів) та комунікативно-риторичного (достовірність

аргументувальної/доказової бази, комунікативна повноцінність, достатність ресурсу використаних чесних/істинних засобів переконування, вмотивований зв'язок тексту з попереднім та наступним контекстами) рівнів наукового тексту.

Відтак головним текстотвірним чинником розглядаємо в НД термінологічні знаки – вербальні символи/етикетки спеціальних понять, носії (номінативні одиниці) насамперед когнітивного потенціалу, інформаційної насиченості, оптимально адекватної мовної форми [1, с. 21]. Оскільки інформаційна потужність будь-якої теорії, концепції, парадигми в текстах НД зосереджена в точних і повних дефініціях термінів, визначеннях, тлумаченнях, описах, то має відповідати низці обов'язкових вимог: бути коректною, обґрунтованою, повноцінною, репрезентативно достатньою в суто науковому вимірі. Недопустимі до використання в наукових текстах неповні, неточні, дифузні, нечіткі і застарілі дефініції як псевдоінформаційні, дезінформаційні, а тому такі, що, спотворюючи трансляцію результатів наукової творчості, заважають достовірності, ефективності, переконливості і продуктивності комунікації в НД.

Координати зазначених вище рівнів наукового тексту залежать від комплексу об'єктивних чинників, якими і забезпечуються якість, ефективність та переконливість інформування: загальна ерудованість та предметно-тематична теоретична підготовленість автора/авторів; інформаційна гігієна вербальної презентації; загальнофахова компетентність; критичність і самокритичність, аналітичність й аргументованість мислення; авторська доброчесність в усіх видах і формах роботи з пошуку, оброблення (і в разі потреби компресії й перекладу іншими мовами), аналізу, порівняння, використання, висновкування та трансляції інформації.

Квінтесенція структурно-логічного рівня в науковому творі – повна скоординованість чотирьох його обов'язкових концептів: заголовку/теми, мети, послідовно викладеного власного аналізу за принципом причинно-наслідкових зв'язків, логічного зі здійсненого аналізу висновкування. При цьому і сам заголовок, і самі висновки задля забезпечення самостійності твору як провідного критерію його якості і значущості в науковому сенсі та практичній перспективі мають структуруватися на засадах тема-рематичного принципу їх

організації в контексті теорії актуального членування речення, розробленої чеським лінгвістом Вітером Матезіусом ще 1947 р. Саме рема і є в науковій роботі когнітивно та комунікативно значущою, науково цінною. Тільки рема засвідчує в науковій роботі досягнутий в процесі самостійно виконаного аналітичного дослідження новий результат, його когнітивну вагу, інтелектуальний сенс висновків, перспективи впровадження спродукованих наукових ідей та практичних рекомендацій.

Мовно-термінологічний рівень наукових текстів у контексті вимог до «чистоти» продукту наукової творчості у відповідності до світових стандартів – це абсолютно точне послуговування кодифікованими вузькоспеціальними та загальнонауковими термінами, їх повними і точними дефініціями, різними групами нетермінологічної лексики; коректна вербалізація наукових результатів, досягнутих іншими дослідниками і викладених ними у своїх публікаціях у вітчизняній та зарубіжній науковій періодиці; недопустимість фактів ігнорування визнаних науковою спільнотою ґрунтовних академічних праць, у яких запроваджено в науковий обіг дефініції понять і терміни; неприпустимість підтвердження висновків недостовірними фактами. З іншого боку, це й обов'язкова культура наукового мовлення автора/авторів (нормативність, етикетність, багатий словниковий запас, індивідуальна стильова досконалість, мовна стислість і майстерність [5]).

Сучасний стандарт наукової творчості індивіда неможливо навіть уявити без мовнокомунікативної та риторичної компетентностей як обов'язкових складників його професіоналізму та інтелектуалізму [3]. Проте поширеною є в останні десятиліття і негативна практика використання загальних фраз, які нібито посвідчують результат авторського мислення і самостійного дослідницького пошуку, за допомогою вставних конструкцій на кшталт «на нашу думку», «на наш погляд» або ж конструкції «відомо, що...» без бібліографічного покликання в ній на першоджерело і взагалі переказ відомого навіть із підручникових джерел.

Отже, вмотивоване визначення і критерії вимірювання пріоритетів тексту у сучасному НД ґрунтуються на інтегративній платформі теоретико-методологічних засад вербального

інформування, на комунікативній інтенції автора стимулювати когнітивну діяльність адресата, на апелюванні автора до інтелекту адресата з метою створення комунікативної ситуації в атмосфері солідарності адресанта й адресата, на продуктивній взаємодії їх компетентностей. Ця платформа спирається насамперед на такі ресурси, як інформаційна гігієна автора/колективу авторів; неприпустимість дезінформування, псевдоінформування, маніпулятивності в усіх їх проявах та взаємодіях; аналітичність, критичність, логічність й аргументованість змісту викладеної інформації; вмотивованість змісту інформування скоординованими між собою темою і метою та повній узгодженості їх із самостійно спродукованими автором прогнозами, рекомендаціями, висновками; академічна добросесність й наукова етичність автора; досконала мовно-термінологічна компетентність автора / авторського колективу в презентаційному усному (на конференціях офлайн та онлайн) й письмовому (в жанрах тез доповіді, статті тощо) форматах наукового інформування.

Література

1. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови. Київ : ЦУЛ, 2016. 426 с.
2. Онуфрієнко Г. С. Науковий текст у сучасному лінгводидактичному вимірі. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2012. Випуск 1. С. 334–339.
3. Онуфрієнко Г. С. Риторична компетентність державних службовців як чинник становлення комунікативної культури елітарного типу. *Реформування публічного управління та адміністрування: теорія і практика*. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2017. С. 281–283.
4. Онуфрієнко Г. С. Термінологічна компетентність як обов'язковий інструмент комунікації в публічному управлінні. *Публічне управління в Україні : стан, виклики та перспективи розвитку*. Київ: НАДУ при Президентові України, 2018. С. 95–96.
5. Селігей П. О. *Світло і тіні наукового стилю* : монографія. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.